

TỔNG QUAN VỀ GIÁNG DẠY TIẾNG PHÁP CHUYÊN NGÀNH

Bùi Thị Thu Hương*

Dai hoc Ngoai ngô - DH Quốc gia Hà Nội

TÓM TẮT

Từ cuối thế kỷ XX, tiếng Pháp chuyên ngành ngày càng được quan tâm trong giảng dạy tiếng Pháp trên thế giới. Ban đầu, việc giảng dạy tiếng Pháp chuyên ngành chỉ nhằm đáp ứng nhu cầu trao đổi thông tin trong những chuyên ngành cụ thể. Theo thời gian, việc trao đổi thông tin bằng tiếng Pháp giữa các chuyên gia ngày càng mở rộng và không thể thiếu trong mọi lĩnh vực.Thêm vào đó, trong xu thế toàn cầu hóa, các sinh viên, chuyên gia có xu hướng tới sinh sống và làm việc ngày càng nhiều tại các quốc gia. Từ đây, quan niệm về tiếng Pháp chuyên ngành đã thay đổi: tiếng Pháp chuyên ngành không chỉ có nhiệm vụ chuyên tài kiến thức chuyên ngành mà còn đóng một vai trò quan trọng trong đào tạo cán bộ khoa học kĩ thuật.

Từ khóa: *tiếng Pháp, chuyên ngành, giảng dạy tiếng Pháp*

ĐẶT VẤN ĐỀ

Từ những năm 70 của thế kỷ XX, tiếng Pháp chuyên ngành ngày càng được quan tâm nhiều hơn trong khuôn khổ giảng dạy tiếng Pháp trên khắp thế giới. Ban đầu, việc giảng dạy tiếng Pháp chuyên ngành chỉ nhằm đáp ứng nhu cầu trao đổi thông tin trong những chuyên ngành cụ thể như y học, an ninh, thương mại,...và chủ yếu được sử dụng bởi các chuyên gia trong việc tra cứu tài liệu chuyên biệt được viết hoặc đăng tải bằng tiếng Pháp. Chính vì vậy, việc giảng dạy tiếng Pháp chuyên ngành lúc bấy giờ chỉ tập trung chủ yếu vào kỹ năng đọc hiểu. Theo thời gian, việc trao đổi thông tin bằng tiếng Pháp giữa các chuyên gia, các nhà khoa học ngày càng được mở rộng, đa dạng hóa và không thể thiếu trong mọi lĩnh vực, ngành nghề. Thêm vào đó, xuất hiện cùng với xu thế toàn cầu hóa, các sinh viên và chuyên gia có xu hướng tới sinh sống và làm việc ngày càng nhiều tại các quốc gia trên thế giới. Từ đây, quan niệm về tiếng Pháp chuyên ngành đã thay đổi: tiếng Pháp chuyên ngành không chỉ có nhiệm vụ chuyên tài kiến thức chuyên ngành và không chỉ được sử dụng chủ yếu dưới dạng văn bản.

SỰ THAY ĐỔI TRONG QUAN NIỆM GIÁNG DẠY TIẾNG PHÁP CHUYÊN NGÀNH

Trước đây, giảng dạy tiếng Pháp chuyên ngành chỉ dừng lại ở việc dạy các từ vựng

chuyên ngành bởi quan niệm cũ cho rằng cốt lõi của tiếng Pháp chuyên ngành thực chất chính là từ vựng chuyên ngành. Tác giả Gentilhomme đã nhấn mạnh rằng quan niệm dạy tiếng Pháp chuyên ngành trong những năm 1960 là ban đầu người học cần phải nắm vững tiếng Pháp thông dụng, sau đó người dạy bổ sung dần dần hệ thống các thuật ngữ chuyên ngành bằng tiếng Pháp trong quá trình giảng dạy. Ví dụ, khi dạy tiếng Pháp chuyên ngành thương mại, giáo viên sẽ chỉ tập trung cung cấp các thuật ngữ trong lĩnh vực thương mại. Cách làm này chỉ được vận dụng trong giảng dạy tiếng Pháp chuyên ngành cho đối tượng có trình độ trung cấp về tiếng (tương đương B1 trở lên) vì điều kiện tiên quyết là người học cần có nền tảng tiếng Pháp thông dụng khá vững chắc trước khi tiếp cận với hệ thống thuật ngữ chuyên ngành bằng tiếng Pháp. Cùng với quan niệm này, kỹ năng giao tiếp thường xuyên bị xem nhẹ trong quá trình học và kiến thức ngôn ngữ được phân chia một cách rõ ràng: giao tiếp bằng tiếng Pháp thông dụng và làm việc bằng tiếng Pháp chuyên ngành. Tuy nhiên, từ nhiều năm nay, các nhà sư phạm đã thay đổi mạnh mẽ trong cách nhìn nhận tiếng Pháp chuyên ngành và quan niệm giảng dạy tiếng Pháp chuyên ngành. Chúng ta không tách biệt các thuật ngữ chuyên ngành ra khỏi vốn tiếng Pháp thông dụng như trước đây nữa mà thay vào đó

tổng hợp chúng thành một kỹ năng riêng, được gọi là kỹ năng chuyên ngành. Bên cạnh đó, cũng xuất hiện rất nhiều giáo trình tiếng Pháp chuyên ngành như tiếng Pháp thương mại, tiếng Pháp kinh tế, tiếng Pháp luật học,... dành cho các trình độ tiếng sơ cấp (tương đương A1). Trong những giáo trình đó, mục tiêu học tập cũng như giao tiếp đã được xác định ngay từ đầu theo định hướng chuyên ngành.

PHƯƠNG PHÁP GIÀNG DẠY TIẾNG PHÁP CHUYÊN NGÀNH

Những nghiên cứu năm 2000 của tác giả Binon về chặng đường 25 năm giảng dạy tiếng Pháp chuyên ngành đã chỉ rõ những chuyển đổi quan trọng trong lĩnh vực này. Ông cho biết phương pháp tiếp cận tiếng Pháp chuyên ngành ngày càng hướng đến mục tiêu giao tiếp: dạng bài tập từ vựng cung nhắc đã dần dần được thay thế bởi dạng bài tập giải quyết vấn đề. Quá trình học hướng đến mục tiêu cuối cùng là sử dụng tiếng Pháp một cách thành thạo trong cuộc sống cũng như trong công việc. Ông cũng nhấn mạnh lợi ích của cách tổ chức quá trình dạy tiếng Pháp chuyên ngành theo hướng đưa ra vấn đề và yêu cầu người học giải quyết vấn đề đó bằng cách thực hiện các nhiệm vụ cụ thể. Trong quá trình giải quyết vấn đề, người học cần biết cách vận dụng có chọn lọc kiến thức chuyên ngành kết hợp suy luận lô-gic, chiến lược giao tiếp và kiến thức ngôn ngữ. Cách làm việc này giúp người học tạo lập thói quen suy nghĩ về một vấn đề cụ thể bằng ngôn ngữ đích chứ không dừng lại ở việc bắt chước cách nói của người bản ngữ và nói lại theo họ như trong các tiết học thực hành tiếng thông thường.

ĐỐI TƯỢNG, MỤC TIÊU VÀ THIẾT KẾ MỘT TIẾT HỌC TIẾNG PHÁP CHUYÊN NGÀNH

Điểm mấu chốt để phân biệt tiết học tiếng Pháp chuyên ngành và tiết học tiếng Pháp chính là mục đích sử dụng của người học. Tiết học tiếng Pháp nhằm giảng dạy tiếng Pháp cho đối tượng chưa biết ngoại ngữ này, thường có trình độ không đồng nhất. Những kiến thức ngôn ngữ được truyền thụ trong giờ

tiếng Pháp nhằm phục vụ cho giao tiếp hàng ngày. Việc giảng dạy và học tập được tổ chức xoay quanh mục tiêu phát triển khả năng giao tiếp nhờ vào quá trình tiếp nhận các kỹ năng giao tiếp, kỹ năng ngôn ngữ và kiến thức văn hóa - xã hội nói chung. Từ cách hiểu này về tiết học tiếng Pháp, chúng ta có thể khẳng định rằng tiếng Pháp chuyên ngành khác với tiếng Pháp được học trong các giờ thực hành tiếng về nhiều mặt, bao gồm đối tượng học, loại kiến thức ngôn ngữ được truyền thụ, mục tiêu cần đạt, các bước tiếp cận và vai trò của người dạy.

Giảng dạy tiếng Pháp chuyên ngành hướng đến loại đối tượng đặc thù. Đó là những sinh viên hay học viên cao học được đào tạo bài bản từ ban đầu trong một chuyên ngành (học, y học, thương mại, kinh tế, an ninh...), định hướng tương lai sẽ làm việc trong ngành đó và cần học tiếng Pháp trong chương trình đào tạo cử nhân, thạc sĩ hay tiến sĩ. Để thấy rằng kiến thức ngôn ngữ được truyền thụ đến người học không thể là loại ngôn ngữ thường dùng trong giao tiếp bởi mục tiêu cuối cùng của giảng dạy tiếng Pháp chuyên ngành là đào tạo đối tượng chuyên gia về một lĩnh vực đặc thù có khả năng giao tiếp với nhau trong lĩnh vực đó bằng tiếng Pháp. Trong trường hợp này, ngôn ngữ đích sẽ được hiểu là loại ngôn ngữ của nhóm người làm việc trong cùng một lĩnh vực.

Bởi vậy, có thể nhận định rằng các mục tiêu cụ thể của một tiết học tiếng Pháp chuyên ngành bao gồm kỹ năng giao tiếp, kỹ năng ngôn ngữ và kiến thức văn hóa - xã hội về một lĩnh vực, ngành nghề cụ thể. Trong tiếng Pháp chuyên ngành, hệ thống từ vựng được chuyên ngành hóa và hệ thống hình thái-cú pháp sẽ khác với tiếng Pháp giao tiếp hàng ngày ở những đặc điểm chuyên biệt. Ví dụ, trong giao tiếp, một bác sĩ học tiếng Pháp chắc chắn cần biết cách dùng tiếng Pháp để chẩn đoán bệnh hoặc để trấn an các bệnh nhân chứ không nhất thiết phải biết cách dùng ngôn ngữ này để thuê được một phòng khám

sạn (ít nhất là trong bối cảnh nghề nghiệp của anh ta). Thêm vào đó, có thể thấy là càng ngày càng xuất hiện nhiều lĩnh vực quan trọng cần đến sự góp mặt của tiếng Pháp chuyên ngành.

Bởi vậy, các bước thiết kế một tiết học như vậy khác với các bước trong quá trình thiết kế một tiết học tiếng Pháp "cỗ điển", tiết học chỉ đòi hỏi người dạy chủ yếu nắm vững kiến thức ngôn ngữ. Ngược lại, trong tiết học tiếng Pháp chuyên ngành, người dạy cần chú trọng khoanh vùng phạm vi kiến thức ngôn ngữ cần nắm bắt của nhóm người học trong lĩnh vực nghề nghiệp cụ thể, tức là cần nắm rõ họ cần học những gì. Nếu các giáo viên tiếng Pháp được đào tạo để dạy những kiến thức ngôn ngữ chung của tiếng Pháp thì các giáo viên tiếng Pháp chuyên ngành, ngoài kiến thức ngôn ngữ cần trang bị cho mình hiểu biết vững chắc về chuyên ngành đó. Như vậy, giáo viên tiếng Pháp chuyên ngành hoàn toàn có thể là một chuyên gia biết tiếng Pháp trong chuyên ngành mình giảng dạy chứ không nhất thiết phải là một người đã dạy có kinh nghiệm đứng lớp lâu năm.

KẾT LUẬN

Tiếng Pháp chuyên ngành là một tập hợp tiếng Pháp bao gồm các phương tiện biểu đạt: từ vựng, hình thái cú pháp và phong cách diễn đạt, được sử dụng chủ yếu bởi một nhóm các chuyên gia trong một lĩnh vực thuộc phạm vi hiểu biết của con người. Tiếng Pháp chuyên ngành ở mỗi lĩnh vực, ngành nghề có nội dung không giống nhau nhưng đều mang một mục đích duy nhất là đáp ứng những đòi hỏi trong trao đổi, tiếp cận và xử lý thông tin giữa

những người cùng làm việc và học tập trong lĩnh vực đó. Những năm gần đây, việc giảng dạy tiếng Pháp chuyên ngành đang được chú trọng phát triển mạnh tại các quốc gia trong cộng đồng Pháp ngữ (Francophonie) nói chung và Việt Nam nói riêng. Hiện nay, tại các trường đại học và cao đẳng ở Việt Nam, khoảng 15000 sinh viên theo học tiếng Pháp, trong đó có 22% số sinh viên này thuộc các khoa chuyên ngành giảng dạy bằng tiếng Pháp như xây dựng và đô thị, nông nghiệp, công nghệ sinh học, công nghiệp thực phẩm, khoa học kinh tế và quản lý, địa lý và du lịch, y tế, luật, tin học và công nghệ mới, hóa học và môi trường. Nhìn vào con số này, chúng ta có thể thấy được tầm quan trọng của tiếng Pháp chuyên ngành trong xu hướng giáo dục hiện tại bởi tính thiết thực và hữu ích của nó và hoàn toàn tin tưởng vào sự phát triển rộng hơn nữa của bộ môn này trong những năm tới.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Delagneau, J.-M. (2005). Langues de spécialité, langues spécialisées: avancées et perspectives de la recherche. *Les langues modernes. Les langues de spécialités*, pp. 63-72.
2. Marie-Claude L'Homme (1990). *Y a-t-il un langue de spécialité ?Points de vue pratique et théorique*. Université de Laval (Canada).
3. Nguyen Quang Thuan. (2014). Intégration des TIC dans l'enseignement d'un cours théorique. *Actes du Colloque international sur les TIC en éducation : bilan, enjeux actuels et perspectives futures (2e Edition)*. Montréal, Canada.
4. Qotb, H.-A.-A. (2008). *Vers une didactique du français sur Objectifs Spécifiques médié par Internet*. Thèse de doctorat, Université Paul Valéry-Montpellier III (France).

SUMMARY
OVERVIEW OF TEACHING SPECIALIZED FRENCH

Bùi Thị Thu Hương*
College of International Languages - VNU

Since the 20th century, Specialized French has been increasingly concerned in the framework of French teaching throughout the world. At first, the teaching of specialized French only aimed to meet the demand of information exchange in specific majors. Over time, the exchange of information in French between the experts, scientists has been increasingly expanded, diversified and become indispensable in all fields. Additionally, along with the globalization trend, students and experts tend to live and work more in countries around the world. Thence, the notion of specialized French has changed: tasks of specialized French are not only conveying specialized knowledge, but play an important role in training the technical bachelor of science

Keywords: *French, Specialized, French teaching*

Ngày nhận bài: 12/11/2015, Ngày phản biện: 22/12/2015; Ngày duyệt đăng: 31/3/2016

Phản biện khoa học: ThS. Hoàng Công Định – Khoa Ngoại ngữ - DHTN

* Tel: